

Будућност глобалног еколошког система

Ово капитално еколошко дело у пуној мери представља крупан допринос не само еколошкој науци већ и областима природних и филолошко-лингвистичких наука, али истовремено и нашој националној науци и образовању

ПРИКАЗ

Љубиша Сјанисављевић*

Октобра 2024. на Сајму књига, поред бројних других дела, појавио се и дугоочекивани „Еколошки лексикон (синоними, етимологија, дефиниције)“ аутора Иве Р. Савића, у издању Академске мисли и Биолошког факултета Универзитета у Београду. Лексикон је приређен на сто деведесету годишњицу од рођења Ернста Хекела (1834–1919), оснивача екологије као науке.

Лексикон формата Б5, објављен у облику двотомне књиге са близу 2.000 страница двостубачног текста обухватио је укупно око 20.000 одредница. Аутор лексикона др Иво Р. Савић редовни је професор у пензији и некадашњи шеф Катедре за екологију и географију животиња на Биолошком факултету Универзитета у Београду. Иначе, Савић је ученик, сарадник и следбеник Симише Станковића (1892–1974), оснивача знамените Београдске еколошке школе, али уједно и утемељивача еколошке науке на просторима некадашње Југославије и Балкана у целини. Иво Р. Савић је, такође, његов наследник на месту шефа катедре коју је основао.

Лексикон обухвата најпре текстове све три рецензије (које је издавач објавио у целисти имајући у виду њихове исцрпне коментаре и тумачења), затим три уводна поглавља аутора Лексикона (У поводу објављивања Еколошког лексикона; Значај екологије и заштите животне средине; Структура и намена лексикона), као и сам носећи део Лексикона, који сачињава 30 сукцесивних словних поглавља са одговарајућим

абecedним редоследом приказаних одредница.

Терминолошки синоними на више језика

Основни, то јест носећи део лексикона садржи приказ појединачних из селекције од око 20.000 одабраних основних, односно најзначајнијих и најчешће коришћених појмова. Релевантан, оптималан избор ове селекције одредница, илустративно потврђују чак и насумично одабране серије одредница; нпр. у оквиру серије одредница са префиксом „гео“ избројали смо их укупно 114, са „еко“ 217, а са префиксом „био“ – укупно 271 одредницу. Такође, и изузетно богатство приказаних алтернативних синонима, посебно оних на српском језику (којих је иначе просечно било двоструко више од броја матичних одредница), плод је њиховог систематског, дуготрајног и истрајног прикупљања од стране аутора овог лексикона. Примера ради, код одреднице „животна средина“ наведено их је тридесетак, код „еколошки фактори“ близу четрдесет, а код комплексне одреднице „Миланковићева теорија“ готово педесет.

Сваку поједину одредницу (терминолошку јединицу) у Лексикону, као комплексну и јединствену целину, у свом пуном облику и садржају, сачињавају следећи елементи: 1. основни назив на српском језику, одн. одговарајући најзначајнији, најчешће коришћени или у погледу значења и суштине најправилнији термин; 2.1. алтернативни синоними на српском језику; 2.2–2.6. основни назив термина и алтернативни синоними на неком од пет савремених европских језика (ради еквиваленције, најчешће на енглеском, немачком, руском, италијанском или француском); 2.7–2.8. основни назив термина, алтернативни синоними, етимологија, семантика и генеза на класичним језицима (ради

етимологије, најчешће на класичном латинском и старогрчком); 3. дефиниција појма (једна или више, у зависности од његовог значаја, сложености или вишезначности), одговарајућа објашњења, тумачења и коментари, као и ев. примери; 4. упућивање на алтернативне, сродне, упоредне или појмове са супротним значењем (који су по абecedном редоследу сви такође посебно приказани у лексикону).

Анализирајући допринос, квалитете и значај „Еколошког лексикона“ у целисти, неопходно је пре свега указати на изузетну вредност прикупље-

истицањем три круцијална аспекта (синоними, етимологија, дефиниције) у самом наслову овог помало необичајеног, нестандартног и донекле атипичног еколошког лексикона.

Одређене примедбе на текст лексикона, могле би се евентуално ставити на постојање одређених несразмера у погледу дужине појединих одредница. Иако се већина одредница налази у границама уобичајених односно прихватљивих дужина, један мањи број ипак превазилази ову дужину, док су две одреднице изразито дугачке (превазилазећи за више сукцесивних стубаца уобичајену дужину). За претежни број одредница које донекле превазилазе уобичајену дужину, условно, може се прихватити објашњење аутора да је реч о одредницама или изузетно значаја, неуобичајене комплексности или да се ради о терминима који се први пут јављају у српском језику. Разлог за изузетно прихватање две екстремно дугачке одреднице је у томе што се у једном

случају ради о веома значајној и актуелној одредници која укључује и низ најновијих података и прогноза. Код друге се, међутим, ради о специфичној и комплексној одредници која истовремено обухвата већи број посебних

одредница, а које су уз наведене концизне податке и класификационо категорисане, али које су, уместо абecedним, поређане растућим нумеричким редоследом.

За шири круг

У целини узев, аутор је лексикон наменио опсежном спектру људи најразличитијих професија, почев од еколошких стручњака, средњошколских професора и студената природних наука, преко категорије различитих стручњака из праксе, преводилаца и новинара, па све до љубитеља природе и живог света, односно припадника разних еколошких покрета.

Сумирајући на крају поменуте квалитете лексикона, као што су, на пример, приказане колекције алтернативних синонима на српском и другим европским језицима, увођење и примена јединственог поступка компаративне анализе њихове етимологије, семантике, генезе, дефиниција и тумачења, а посебно и резултате изведених анализа, који се превасходно огледају у успешном разрешавању низа терминолошких дилема, као и ревизије терминологије и тумачења у областима екологије и заштите животне средине, односно природних наука у ширем смислу, сматрамо да ово капитално еколошко дело у пуној мери представља крупан допринос не само еколошкој науци већ и областима природних и филолошко-лингвистичких наука, али истовремено и нашој националној науци, образовању, васпитању и култури у целини.

*Професор Биолошког факултета у Београду

ЈАВНИ КОНКУРС ЗА НАГРАДУ „БЕЛИ“

Удружење „Бели Повлен“ расписује конкурс за Награду „Бели“ која се додељује појединцу за укупно новинарско дело у афирмацији књижевности и културе у знак сећања на стваралаштво новинара и писца Радована Белог Марковића.

Кандидате за награду могу предложити редакције, удружења, жири или појединци.

Писано образложење треба послати до 25. августа 2025. године на мејл адресу povlenbeli@gmail.com или на адресу Удружења Петничка 20, 14000 Ваљево са знаком – За Награду „Бели“.

Награда се састоји од новчаног износа од 120.000 динара, повеље и Повленске кугле.

Награда ће бити уручена на Госпојинским свечаностима које се одржавају 20. септембра 2025. године на Кнежевом пољу, Повлен.